

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שריפת תרומה טהורה עם טמאה בפסח

(י"ד א') (המשך משנה): אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו, ששורפין תרומה טהורה (של חמץ) עם הטמאה בפסח (עם זמן הביעור).¹

אמר רבי יוסי: אינה היא המידה (איך יכול ללמוד זאת מדבריהם), (אלא) ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע (שנחלקו להלן) ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה. על מה נחלקו? על (תרומת חמץ) התלויה (ספק טמאה), ועל הטמאה (בוודאי), שרבי אליעזר אומר: תישרף (בערב פסח) זו לעצמה וזו לעצמה. ורבי יהושע אומר: שתיהן כאחת (היות שגם השנייה אינה וודאי טהורה).

(ומברר) מדבריהם דמאן? אילימא מדברי רבי חנינא סגן הכהנים, מי דמי? התם טמא וטמא, הכא טהור וטמא! ואלא מדברי רבי עקיבא, מי דמי? התם פסול וטמא, הכא טהור וטמא! נימא קסבר רבי מאיר: מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וולד הטומאה דרבנן, דמדאורייתא טהור מעליא, ומאי מדבריהם, מדברי רבי חנינא סגן הכהנים?

(ט"ו א') אמר ריש לקיש משום בר קפרא: מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וולד הטומאה דאורייתא², ומאי מדבריהם? מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע.

דתנן (תרומות ח,ט): חבית של תרומה שנשברה בגת העליונה, ותחתונה חולין טמאין (הראויים לו בימי טומאתו, או למי שאינו אוכל חולין בטהרה. ואם תיפול תרומה זו לתוכו הוי ליה מדומע טמא³), מודה רבי אליעזר ורבי יהושע שאם יכול להציל ממנה (מן התרומה שבעליונה) רביעית בטהרה (בכלים טהורים) - יציל (ולא יטמאה בידיים למנוע הפסד התחתונה).

(המשך משנה בתרומות): ואם לאו (שלא ימצא כלי טהור, וסוף סוף לטמאה אזלא כולה) - (1) רבי אליעזר אומר: תרד ותיטמא (מאליה), ואל יטמאנה ביד. (2) רבי יהושע אומר: אף יטמאנה ביד (אלמא לרבי יהושע, כיון דסופה לאיבוד, שרי לטמוייה ביד, ובפסח נמי לא שנא, ורבי מאיר מדברי יהושע יליף).

וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דאורייתא. ומאי מדבריהם? מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע.

(ט"ו ב') ורבי יוסי סבירא ליה אינה היא המידה, דשאני התם (במחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע) דאיכא הפסד חולין (שבבור), ולהפסד מרובה חששו.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן: מחלוקת (רבי מאיר ורבי יוסי, דווקא) בשש (שעות, שעדיין איסורה דרבנן). אבל בשבע

1. דהואיל והולכת לאיבוד אף הטהורה, ואסורה מדאורייתא, לא חיישינן לשמירתה, ואף על גב שמוזהרין אנו לשומרה בטהרה, דכתיב "משמרת תרומתי". רש"י.

2. בשר שנטמא באב הטומאה לשורפו עם בשר שהוא שלישי מן התורה.

3. ולא חזי לישראל משום תרומה ואפילו טהורה, ולא למכור לכהן דכיון דטמאה היא אסורה, ביבמות בהערל (ע"ג ב') נפקא לן שהאוכל תרומה טמאה עובר בעשה "בשעריך תאכלנו לזה הטמא וטהור יחדו", ולא לאחר. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(שנאסרה כבר מן התורה, אין לך טומאה גדולה מזו) דברי הכל (אף לרבי יוסי), שורפין (התרומה הטהורה עם הטמאה⁴).

אמר ליה רבי זירא לרבי אסי: נימא קסבר רבי יוחנן מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וולד הטומאה דרבנן (כלומר, בוולד ולד דרבנן, שהבשר שלישי מדרבנן), ומאי מדבריהם, מדברי רבי חנינא סגן הכהנים? אמר ליה: אין.

איתמר נמי, אמר רבי יוחנן: מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן, ומאי מדבריהם? מדברי רבי חנינא סגן הכהנים. ומחלוקת בשש; אבל בשבע, דברי הכל שורפין.

אי הכי, אמאי אינה היא המדה? מדה ומדה היא!

אמר רבי ירמיה: הכא בבשר שנטמא במשקין שנטמאו מחמת שרץ⁶. ואזדא רבי מאיר לטעמיה ורבי יוסי לטעמיה; רבי מאיר לטעמיה, דאמר: טומאת משקין לטמא אחרים, דרבנן. ורבי יוסי לטעמיה, דאמר: טומאת משקין לטמא אחרים, דאורייתא.

גרסינן במסכת בכורות (כל פסולי המוקדשין, ל"ד א):

חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה וכו', בקראי פליגי, דאמר רב יהודה אמר שמואל, וכן אמר ריש לקיש, וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: "וְאֲנִי הֵינָהּ נִתְּתִי לָךְ אֶת מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי", רבי יהושע סבר: הראויה לך, שמור; ושאינה ראויה לך לא תשמור. ורבי אליעזר, הא נמי ראויה היא, שמא יבוא אליה ויטהרנה.

שיטות הראשונים

שריפת בשר קודש שנטמא טומאה קלה עם שנטמא טומאה חמורה: למסקנה, בדעת רבי מאיר, אליבא דבר קפרא, נאמר היתר להוסיף טומאה לדבר שהוא וולד טומאה דאורייתא. ולרבי יוחנן, אף וולד דרבנן מותר לטמאו בטומאה דאורייתא⁷.

וכתב הרמב"ם "...ומימיהם שִׁלְפָּהֲנִים לֹא נִמְנְעוּ מִלְשָׂרֵף אֶת הַבָּשָׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאֵב הַטְּמֵאָה, שֶׁהָרִי הוּא רְאוּנוֹ לְטְמֵאָה, עִם

⁴ אבל אם בא לשורפה בחמש וארבע, שעדיין לא חל על תרומת החמץ איסור, מודה רבי מאיר שאין שורפים טהורה עם טמאה. ואע"פ שסופה לאיבוד בשעה שביעית. שלא מר' יהושע למד; שכן טעמו של ר' יהושע שם משום הפסד חולין. משא"כ לריש לקיש, שסובר שההסבר משום שסופה לאיבוד, גם אם בא לשורפה בחמש וארבע שעות (אם אין לו מי שיאכלנה), שורפה. וראה תוספות (ט"ו ב', ד"ה נימא) שהקשו דבשעה ד' וה' לא אזיל לאיבוד, דכיון דשרי באכילה ימצא להן אוכלין הרבה (וא"כ בשעה ד' וה' לכ"ע אין לשורפה)!

⁵ וכגון שנטמא הבשר בכלי שנטמא במשקין, דהו"ל המשקין וולד הטומאה (דאורייתא), והכלי וולד וולד דרבנן (שמדאורייתא אין אוכלין ומשקין מטמאין כלי, שאין אוכל נעשה אב הטומאה, ורק גזירה דרבנן היא משום משקה דזב וזבה), והאי בשר שנעשה שלישי על ידו, טהור גמור מן התורה הוא.

⁶ לאו דווקא אלא שנטמאו המשקין בכלי, שנטמא בשרץ, דהוה להו משקין שניים והוא שלישי, ואשמעינן דשלישי מותר לעשותו שני על פי רש"י. עיי"ש.

⁷ וכתב ב'ליקוטי הלכות', ולענין דינא אם מותר לשרוף בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן עם בשר שנטמא באב הטומאה, לכאורה תליא בפלוגתא, דלרבי יוחנן שרי, ולריש לקיש משום בר קפרא ורב נחמן דסבירא להו כוותיה, אסור. וביאר שם בעין משפט', דאף שרבי יוסי השיג על רבי מאיר ואמר אינה היא המידה, מכל מקום לדידן דפסקין טומאת משקין לטמא אחרים דרבנן (ולפי הסברו של רבי ירמיה, בזה שורש מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי), ראה מדברי רבי חנינא לרבי מאיר. וראה להלן.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הבשר שנטמא בולד ולד הטמאה, שהרי הוא שלישי, אף על פי שמוסיפין לו טמאה על טמאתו, שהשלישי שנגע בראשון יחזר שני.

ולא עוד, אלא אפלו שמן שנגפסל בטבול יום, שהוא שלישי - מתר להדליקו בנר שלמתכת שנגע בה טמא מת, שהנר אב; אף על פי שזה השמן נעשה ראשון כשיגע בנר, הואיל ויש שם טמאה, אין מקפידין על תוספתה, ואין נזהרין אלא מן הטהור שלא יפסל. ובדברי המאירי מפורש שאף מטומאת סופרים לשל תורה.⁸

שריפת תרומה טהורה ותלויה עם טמאה: הרמב"ם, לגבי שריפת תרומה בערב פסח שחל בשבת, פסק כדברי רבי יוסי, שאין שורפים תרומה טהורה עם הטמאה. ובשריפת טמאה ותלויה, כרבי אליעזר במחלוקתו עם רבי יהושע, שתישרף זו לעצמה וזו לעצמה.⁹ והמאירי כתב שהלכה כרבי יהושע.¹⁰

חבית של תרומה שנשברה, ותחתונה חולין טמאין: פסק הרמב"ם כרבי יהושע, וכתב, "חבית שנגשברה בגת העליונה, והתחתונה טמאה: אם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה - יציל; ואם לאו - יציל בידי בלא נטילת ידים, ואף על פי שהוא מטמאה."¹¹

⁸ מסתימת לשון הרמב"ם נראה לכאורה שסובר דהלכה כרבי יוחנן שמותר לשרוף גם בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן עם בשר שנטמא באב הטומאה. ובליקוטי הלכות' כתב דהלכתא כוותייהו דריש לקיש משום בר קפרא ורב נחמן, האוסרים, דהם רבים. אמנם שם ב'עין משפט' (אות ג) פקפק בכך, שאפשר לומר שמה שביארו ריש לקיש ורב נחמן דלא מיירי בוולד דרבנן, משום שסוברים שבתרומה וקדשים אוכל מטמא אוכל מדאורייתא. אבל לדידן דקיימא לן דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן אפילו בתרומה וקדשים, אפשר יש להקל לשרוף בשר שנטמא בוולד הטומאה דרבנן עם בשר שנטמא באב הטומאה דאורייתא. מקורות - רמב"ם (הל' פסולי המוקדשין יט,ו). מאירי (י"ד א', ד"ה אמר רבי מאיר).

⁹ ותמה הכס"מ, דמשמע דאי הוה מטא זמן איסורא, וכגון שחל להיות ערב פסח בשאר ימי השבוע, אפילו יערב טהורה עם טמאה או תלויה לית לן בה, ובגמרא דיברו בסתם ולא חילקו. וצ"ע. ורבינו מנוח כתב דהוא הדין נמי בשעה ששית בשאר השנים, דלא מטמאין לה לגמרי, אע"ג דאסורה מדרבנן. ופסק הרמב"ם כרבי יוסי ואלבא דר' יוחנן. דתרומת חמץ בשעה ששית לא ישרוף עם תרומה טמאה. ובשעה שביעית לדברי הכל מותר לשרוף שתיהן כאחת, דכיוון דאסירא מדאורייתא, כמאן דאית לה טומאה מדאורייתא דמי, ואין חוששין לטומאתה. אמנם גם זה צ"ב, דלביאור רבי ירמיה, רבי יוסי לטעמיה, דאמר טומאת משקין לטמא אחרים, דאורייתא. והרמב"ם הרי פסק (הל' שאר אבות הטומאות ז,א) שטומאת משקין לטמא אחרים, דרבנן, כרבי מאיר. ולפיו, מותר לשרוף תרומה טהורה עם טמאה גם בשעה שישית.

¹⁰ מקורות - רמב"ם (הל' חמץ ומצה ג,ד). מאירי (י"ד א', ד"ה אמר רבי מאיר).

¹¹ מקורות - רמב"ם (הל' תרומות יב,ד).